

Den sidste sag på dagsordenen var:

14) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 106:

Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af filosofikum på de lange videregående uddannelser.

Af Gitte Lillelund Bech (V) og Knud Erik Kirkegaard (KF) m.fl.
(Fremsat 25/2 2000).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Margrethe Vestager):

Akademiske evner som refleksion, kritisk stilningtagen, indføring af videnskabelig metode står centralt i de overvejelser, som for tiden gøres rundt omkring i de forskellige universitetsuddannelser.

Endvidere fremhæves et øget behov for, at de studerende kan sætte deres fag, deres uddannelse ind i en større sammenhæng, således at faget/uddannelsen til stadighed tilgodeser både samfundets og den enkeltes behov. Det kan f.eks. fremmes ved brug af videnskabsteori, videnskabshistorie, etik, filosofi, den type af faglighed, som kan give en baggrund for at vurdere ens kernefag.

I flere uddannelser på en række universiteter indgår allerede i dag filosofilignende elementer, og det er mit indtryk, at det går i retning af, at flere uddannelser inddrages. Man håber derved fra universiteternes side at kunne bidrage til en faglig integration for de studerende i de første studieår, således at overgangen fra at være elev til at blive studerende bliver tydeligere.

Tankegangen er, at den studerende bl.a. skal opnå følgende:

For det første at sætte faget ind i en større sammenhæng. For det andet at opnå en kritisk stillingtagen til faget. For det tredje at reflektere over, hvad faget kan bruges til, herunder videnskaben for fagets skyld eller for samfundets skyld.

Problemstillingen hænger sammen med universiteternes arbejde med kvalitetssikring, kvalitetsudvikling af deres uddannelser. I dette arbejde indgår bl.a. målsætninger for den enkelte uddannelse, både den overordnede målsætning for uddannelserne og delmålsætninger for hvert af fagene, der indgår i uddannelserne, og ind-

hold. Det vil sige spørgsmålet om, hvorvidt indholdet er hensigtsmæssigt prioriteret i forhold til målsætningerne og i forhold til de faglige kerneområder.

Målsætning og indhold er blandt de kvalitetskriterier, som turnusevalueringerne på de videregående uddannelser har set på. Og det er især vedrørende disse to kriterier, at evalueringsrapporterne har koncentreret deres kritik af uddannelserne.

Derfor har jeg også i nogen tid haft tanker om, hvad jeg ville kalde genfortolkning af filosofikum. Og hermed vil jeg gerne signalere, at det ikke er genindførelse af det gamle filosofikum, som bortfaldt i 1971, jeg har planer om. Genfortolkning af filosofikum betyder for mig fagrelaterede filosofikurser, der gennemføres inden for gældende studietidsrammer.

Et moderne filosofikum må efter min mening være en studiedel, hvor den universitetsstuderende får lejlighed til at reflektere over, hvad videnskabelighed er, og over sammenhængen mellem videnskaberne og den omliggende verden, det vil sige en mere videnskabsteoretisk orientering end et egentligt filosofihistorisk kursus, som det gamle filosofikum vel egentlig var endt i. Det skal være en fagrelateret filosofi, det vil sige med hovedvægt på fagets eller uddannelsens idéhistorie og videnskabsteori. Det kan, bør måske også, tilrettelægges fælles for flere fag, eventuelt fælles for alle fag inden for et hovedområde svarende til alle fag inden for et fakultetsområde.

Det nærmere indhold og omfang såvel som placeringen i studieforløbet må derfor afhænge af eller tilpasses de enkelte universitetsuddannelser. Og derfor finder jeg det også væsentligt, at de nye filosofikurser etableres i tæt dialog med universiteterne og også ses i sammenhæng med vores overvejelser om at sikre en stærkere profil af universitetsuddannelserne i lighed med den klare profilering på andre uddannelsesniveauer. Det gælder både ungdomsuddannelser, korte og mellem lange videregående uddannelser.

På et møde med universitetsrektorerne for nylig, den 24. februar, orienterede jeg igen om mine overvejelser om en genfortolkning af filosofikum. Og når jeg siger igen, er det, fordi idéen blev lanceret ved en større konference, som vi holdt i efteråret som den foreløbige afrunding på et langt tema om de videregående uddannelser. Det var mit indtryk, at rektorerne

synes, det er en god idé. Og de er meget indstillet på at arbejde videre med sagen.

Som jeg allerede har nævnt, indgår filosofilignende kurser i flere universitetsuddannelser. Men hverken i Undervisningsministeriet eller på universiteterne er der i dag et overblik over, på hvilke uddannelser de indgår, og heller ikke over omfanget af elementerne.

Og derfor har jeg nu aftalt med rektorerne, at de nedsætter en arbejdsgruppe. Denne skal dels kortlægge, hvad der i universitetsstudierne i dag eksisterer af filosofikumlignende kurser, dels skal de komme med forslag til pilotprojekter på området. Det er så tanken, at vi i fællesskab kan synliggøre allerede kørende initiativer og kurser og også afvikle pilotprojekter, som kan give os erfaring, før vi generaliserer noget. Målet er det fælles at etablere et nyt filosofikum.

Med de bemærkninger håber jeg, at jeg har begrundet min konklusion, nemlig at jeg ikke er enig med forslagsstillerne i, at filosofikum skal indgå i universitetsuddannelserne som et selvstændigt obligatorisk fag af 1 semesters varighed placeret på den studiemæssige grunddel i 3.-6. semester. Og regeringen kan derfor ikke tilslutte sig beslutningsforslaget sådan som det foreligger, da vores tilgang er en anden.

Derimod mener regeringen, at en genfortolkning af filosofikum bør betyde indførelse af et fagrelateret filosofiforløb i de eksisterende universitetsuddannelser, det vil sige et forløb, der ikke medfører en forlængelse af de normerede studietider, og et forløb, der ikke nødvendigvis skal have samme omfang i alle uddannelser, ligesom placeringen i uddannelsesforløbet kan variere fra uddannelse til uddannelse.

Og jeg vil nu gerne se et resultat af det arbejde, som universiteterne har sat i gang.

Afslutningsvis vil jeg gøre opmærksom på, at der naturligvis intet er i vejen for, at universiteterne ud over et fagintegreret filosofiforløb udbyder filosofi, fagrelateret filosofi, som et selvstændigt valgfag af f.eks. 1-2 semesters varighed. Det kan universiteterne allerede gøre i dag. Det er der intet som helst til hinder for.

Forslagsstillerne nævner i deres bemærkninger til forslaget, at undervisningen i filosofikum kan samles i valgfag. Jeg vil gøre opmærksom på, at den mulighed kun er relevant i de universitetsuddannelser, der har en valgfagsstruktur. Og det er ikke alle uddannelser, der har dette, og slet ikke med plads til det i et helt semester, hvis der også skal være plads til andre

valgmuligheder. Og derfor mener jeg ikke, at vi kan nøjes med at udbyde filosofi som et valgfag. Det giver os heller ikke noget filosofikum, og det opfylder i hvert fald ikke målsætningen om at give de studerende en bredere ramme i forhold til deres faglighed.

Men jeg synes, mulighederne, som vi allerede har, selvfølgelig skal være der, og tilsvarende vil der også fortsat være behov for, at filosofi udbydes sammen med et andet fag med henblik på at opnå tofaglig kompetence til at kunne undervise i gymnasieskolen. Det vil sige filosofi som enten et 3½-årigt hovedfag eller et 1½-årigt sidefag.

Men arbejdet med filosofikum som sådan synes jeg må afstemmes med den forskellighed, som fakulteterne indebærer, og må også afspejle, at nogle universiteter er ganske langt og derfor allerede har draget erfaringer på området, før man breder noget ud over den samlede universitetsverden.

Jeppe Kofod (S):

I fremtidens vidensbaserede netværkssamfund er der et stort behov for, at vi er i stand til at sætte viden og faglighed ind i en større sammenhæng. Uddannelsessystemet skal gøre de studerende i stand til at indtage en kritisk holdning over for videnskaben, samfundet og de utallige informationer, som vi hver dag er tvunget til at tage stilling til. Derfor har vi brug for et uddannelsessystem, der er i stand til at udruste den studerende med redskaber, så hun kan navigere i et moderne samfund og dermed kombinere sin egen faglighed med andres.

Mange af vores lange videregående uddannelser har derfor integreret tværfaglige og videnskabsteoretiske forløb i undervisningen og dermed gjort videnskabelige, filosofiske og etiske diskussioner til en del af den studerendes hverdag.

Der er for os at se ingen tvivl om, at netop videnskabsteoretiske og fagfilosofiske forløb er med til at forbedre kvaliteten i de lange videregående uddannelser.

Socialdemokratiet kan udmærket følge intentionerne og holdningerne i Venstres forslag om at indføre filosofikum på de lange videregående uddannelser, men vi kan ikke støtte, at filosofikum genindføres som et selvstændigt obligatorisk forløb af 1 semesters varighed. Særlig den tvungne placering på den studiemæssige grunddel, dvs. 3.-6. semester, mener vi ikke er særlig hensigtsmæssig.

For det første mener vi ikke, at længden nødvendigvis skal være 1 semester på alle videregående uddannelser og baseret på grunddelen i studiet. De mange uddannelsers forskellige indhold og struktur fordrer nødvendigvis, at man tager visse hensyn i studieplanlægningen.

For det andet: Det fører mig over til et andet kritikpunkt, nemlig at et filosofikumlignende forløb ikke nødvendigvis skal udgøre et selvstændigt forløb af 1 semesters varighed, men kan integreres på mange forskellige måder og med forskellig længde tilpasset det enkelte studiums form og indhold. For mange studier vil det eksempelvis være sådan, at tværfaglighed forudsætter faglighed alene for at sikre basal videnskabelighed i den måde, man arbejder på.

Og for det tredje ønsker vi ikke at forlænge den normerede studietid, og det er vi bange for vil blive realiteten, hvis vi genindfører et filosofikumforløb som det, Venstre her har foreslået.

Med disse bemærkninger afviser vi forslaget, men vil da gerne opfordre ministeren til at fortsætte dialogen med universiteterne om at sikre et filosofikumlignende forløb, der indeholder eksempelvis videnskabsteori, videnskabsfilosofi, tværfaglighed osv., så det bliver en integreret del af alle de videregående uddannelser.

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):
Fru Rikke Hvilshøj for en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Gitte Lillelund Bech (V):

Jeg beklager meget at måtte rette formanden, men jeg hedder Gitte Lillelund Bech.

Jeg har et par spørgsmål til den socialdemokratiske ordfører: Præcis hvordan forestiller Socialdemokraterne sig så, at man kan styrke denne her form for videnskabelig tænkning, videnskabshistorie, filosofidelen? Er det alene sådan, som ministeren påtænker det, eller har man i Socialdemokratiet gjort sig andre tanker end det, som ministeren lige har fremført her fra talerstolen?

Og det andet spørgsmål er: Hvad vil Socialdemokratiet gøre for at sikre en øget tilgang til en meritoverførsel af de her videnskabsteoretiske kurser, som ligger på nogle af uddannelserne?

Og endelig til sidst kunne jeg da godt tænke mig at høre, om den socialdemokratiske ordfører er bekendt med, hvor mange uddannelser der allerede har det her forløb, og hvor mange

der ikke har. For i så fald tror jeg, at både ministeren og jeg meget gerne vil have de data.

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):
Hr. Jeppe Kofod.

Og det er helt rigtigt at orientere formanden, når han tager fejl. Tak.

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Jeg vil sige til Venstres ordfører, at filosofikum blev afskaffet i 1971 – som det da også fremgår af Venstres beslutningsforslag – og det, som jeg synes er meget positivt, er, at ministeren har sat en dialog i værk med universiteterne om en nyfortolkning af, hvad ikke et filosofikum anno 1971, men et filosofikum anno 2000 skal indeholde. Det er det første punkt. Det synes jeg er fornuftigt. Jeg synes, at indholdet af et sådant filosofikum ikke alene skal være noget, som vi definerer, men det er noget, vi definerer i en tæt dialog med universiteterne.

Til det andet omkring meritoverførsel vil jeg gerne sige, at det forventer jeg også bliver en del af den samtale, som ministeren fører med universiteterne om, hvordan man så kan gøre, så det bliver muligt at meritoverføre filosofikumlignende forløb mellem de forskellige uddannelser.

Så vil jeg sige, at jeg egentlig undrer mig over, at Venstres forslag er så firkantet skruet sammen, at filosofikum i deres model skal vare 1 semester og skal ligge på studiets grunddel. Det er ikke et moderne og fleksibelt videregående uddannelsessystem værdigt.

(Kort bemærkning).

Gitte Lillelund Bech (V):

Jeg vil gøre det helt klart for den socialdemokratiske ordfører, at det her forslag jo ikke bare er opstået af den blå luft, sådan som arbejdsmi-
nisteren i øvrigt bemærkede til det forrige forslag; der var alt muligt andet, der var opstået af den blå luft.

Det her forslag er faktisk opstået efter en intens dialog med både studerende og undervisere og forskere i universitetsverdenen. Det er også opstået ved, at vi har kigget på, præcis hvad det er, man har gjort i nogle af de forsøgsdele, f.eks. på Århus Universitet, hvor man allerede nu har noget, der minder om det her forslag.

Så derfor er ideen med, at den ligger i det sene semester, at sikre, at man kan have tvær-

fagligheden. Man kan først have tværfagligheden, når man har fagligheden.

Jeg vil så også høre den socialdemokratiske ordfører: Hvis det var sådan, at vi i de videre drøftelser – for de videre drøftelser regner jeg med skal foregå i Uddannelsesudvalget – kan drøfte os frem til, at der måske alligevel var dele i Venstres forslag, som var meget fornuftige, er Socialdemokratiet så indstillet på, at det kunne man drage med ind i de videre overvejelser?

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Til Venstres ordfører vil jeg gerne sige, at jeg godt kender de forskellige forsøg, der har været kørt bl.a. på Århus Universitet, men jeg nævnte i min ordførertale meget klart, at jeg synes, man må tage udgangspunkt i, at de forskellige lange videregående uddannelser er forskellige i deres indhold, deres form, og hvad de relaterer sig imod. Derfor kan man ikke alene af et forsøg på Århus Universitet måske drage en generel konklusion om, at sådan skal et eventuelt filosofikumforløb se ud på alle universiteter i alle uddannelser og til alle tider. Det vil jeg gerne sige.

Og det andet, jeg gerne vil sige til Venstres ordfører, er, at jeg selvfølgelig er klar over, at de intentioner, Venstre har i deres forslag, er utrolig vigtige, og dem nævnte jeg også at Socialdemokratiet langt hen ad vejen godt kan støtte, ideen om, at der er behov for fagfilosofiske, videnskabsteoretiske diskussioner, og at der er behov for, at man sætter sin faglighed i en større sammenhæng i den verden, vi lever i i dag. Det kan vi fuldt ud støtte.

Men jeg synes rent faktisk, at det tjener formålet, at vi har en tæt dialog med dem, det berører, nemlig universiteterne, om, hvordan det så skal udformes i praksis.

Knud Erik Kirkegaard (KF):

Ved at indføre filosofikum, men da meget gerne i en nyfortolket udgave, som en fast bestanddel af de længerevarende uddannelser, ønsker vi fra konservativ side at sikre os, at de studerende opnår en reel forståelse for den videnskabsteoretiske metode samt et minimum af kendskab til de tidligere tiders store tænkere. Med filosofikum gives de respektive uddannelser en dybde og indsigt af almen karakter, som uddannelserne savner i dag, hvor alle øvrige fag i høj grad er rettet mod specifikke fagområder.

Baggrunden for fremsættelsen af beslutningsforslaget er således et ønske om, at filosofikum skal give de studerende en ballast og baggrundsviden, som gør dem i stand til at forholde sig kritisk og vurderende til det stof, som de vil stifte bekendtskab med i deres senere studietid.

Filosofi er mange ting, men man kan også beskrive filosofi som en mulighed for at lege med og se, hvor langt fornuft og argumenter kan endevende og belyse en sag; ikke for at opnå absolute og definitive svar, men for at få et vist overblik, for at få bundet nogle sløjfer og for at kunne sige: Ja, så blev vi så meget klogere; i morgen tager vi tråden op og ser, hvad vi så når til. I filosofien må man kræve meget af argumenterne, men måske knap så meget af svarene. Det er processen, den gradvise afklaring, der er vigtigt.

Således er filosofikum ikke tænkt blot som en historisk gennemgang, men derimod en afgørende forudsætning for at forstå de præmisser, som videnskaben bygger på. Al videnskab bygger på nogle filosofiske standarder. Fortidens filosofiske overvejelser er ikke forældet tænkning, der alene giver et billede af datidens tænkemåde, men derimod forudsætningen for vore dages videnskab.

Derfor er det også vigtigt, at nutidens studerende får et dybere kendskab til disse store tænkere og dermed får mulighed for bedre at kunne forstå og følge den videnskabsteoretiske tankegang fra Sokrates og Platon over Hume og Kant frem til vor tids tænkere. Et grundlæggende kendskab til videnskabsteoretisk historie og metode er således en afgørende forudsætning for at kunne studere og udføre videnskabelig forskning.

Derfor mener vi i Det Konservative Folkeparti også, at filosofikum bør være en integreret del af alle de lange videregående uddannelser i Danmark. Jeg kan i øvrigt sige på vegne af Kristeligt Folkeparti, at de også støtter forslaget.

Thorstein Theilgaard (SF):

Gennem det sidste lille års tid har der været en stadig stærkere debat om at indføre en eller anden form for filosofikum på de lange videregående uddannelser, og med det her beslutningsforslag, B 106, kan man vel sige, at bolden for alvor er givet op politisk.

Jeg kan afsløre med det samme, at SF er generelt positiv over for intentionerne i beslut-

ningsforslaget, som det ligger. Det er der sådan set to grunde til:

Den ene er, at siden man afskaffede det gamle filosofikum i begyndelsen af 1970'erne, har de lange videregående uddannelser på den ene side ikke haft et fag, hvis formål er at skabe grundlaget for en fælles referenceramme for de studerende på universiteterne på tværs af de eksisterende videnskabelige discipliner, og på den anden side et fag, som kan understøtte den enkelte studerendes indsigt og forståelse for eget fags historie og videnskabelige rammer. Det synes vi er meget, meget vigtigt.

Jeg tror, vi alle sammen kan blive enige om, at behovet for en eller anden form for et filosofikum sikkert siden begyndelsen af 1970'erne har været til stede, men det er også blevet et stærkere behov, der er kommet qua kravene om hurtigere omstillingsparathed for de studerende både under studiet og ikke mindst efter og i forlængelse heraf øget fokus på tværfaglighed på de lange videregående uddannelser.

Og for SF er det sådan, at en af de helt afgørende forudsætninger for tværfaglig tænkning og samarbejde er et minimum af fælles videnskabsteoretisk referenceramme, dvs. en forståelse af og indsigt i andre videnskabelige traditioner end ens egen. Så på den baggrund er SF af den overbevisning, at indførelsen af et filosofikum kan være med til at fremme bredden og tværfagligheden på de lange videregående uddannelser.

Den anden grund til, at vi kan støtte forslaget, er, at vi er af den overbevisning, at et øget fokus på grundlaget for den enkelte uddannelses tradition og historie gennem etablering af et filosofikum ville virke berigende for den enkelte studerende og det specifikke fags udvikling. Det mener vi bl.a. ud fra den overbevisning, at hvis man kender sit eget verdensbillede, så har man også en større mulighed for at sætte sig ind i andres verdensbilleder.

Vi tror også i forlængelse heraf, at et filosofikum i en eller anden form kan være med til at modvirke fagidioti på de lange videregående uddannelser, og vi må nok erkende, at også på de lange videregående uddannelser er der brug for, at den enkelte kan se længere end sin egen næsetip.

Så vil vi i forlængelse heraf fra SF's side understrege, at vi ikke oplever, at filosofikum skal være sådan et redskab til, at nu skal de studerende lære at gå på universitetet. Vi synes, der skal være fokus på det videnskabelige, på vi-

denskabsteorien, idéhistorien m.v. i sådan et forslag. Vi ville være kede af, at det skulle reduceres til sådan noget som en overgang fra gymnasiet til universitetet, sådan som undervisningsministeren sidste efterår var inde på måske var noget af det, man kunne lægge ind. Det er ikke den intention, vi har med at støtte det her forslag.

Ud fra de betragtninger synes vi, at der kan være god grund til at placere sådan et filosofikum på grunddelen i uddannelsen. Det skal måske ikke være det første års tid, for jeg tror, det kan være klogt, at den enkelte studerende lige får lov til at snuse til studiet, og så har man så muligheden for filosofikum, hvor man ikke alene kan snuse til videnskabsteori lidt bredere end sit eget fag, men også blive klogere på sit eget fags historie og baggrund. Derfor er vi egentlig også meget åbne over for, at filosofikum skal være obligatorisk.

Og så som det sidste: Vi kunne også godt forestille os, at vi på lidt længere sigt begyndte at overveje, om man kunne indføre en form for filosofikum på de mellemlange videregående uddannelser. Det ville vi egentlig synes lå i meget smuk forlængelse af de intentioner, vi ellers har i gang her i Folketinget på det område.

Knud Wilson (DF):

For Dansk Folkeparti er uddannelse og undervisning noget meget betydningsfuldt, og det foreliggende forslag om indførelse af filosofikum ved de videregående uddannelser har jeg læst med interesse.

Filosofi var oprindeligt det grundlæggende fag ved alle universiteter og det fag, hvorfra de andre fag som lægevidenskab og teologi udgår. Da jeg begyndte min universitetsuddannelse som læge, var det den første prøve, vi skulle bestå. Året i forvejen havde man fjernet titlen cand. phil., så den kan jeg desværre ikke smykke mig med, og året efter tror jeg, faget blev helt fjernet fra andre uddannelser.

Da jeg blev undervist, var faget en uddannelse, hvor man blev belært om filosofers grundlæggende begreber, hvor man debatterer, om man eksisterer, og jeg tror, at alle begyndte med: Jeg tænker, og altså eksisterer jeg. Derpå filosoferede man sig frem til, at andre mennesker også eksisterer, uden at jeg erindrer, om man skulle have bevist, hvad de tænker. Vi diskuterede menneskets evne til at sætte farver på forskellige begreber som ugedage, og det er

noget, som vel i dag hører under udforskning af hjernen.

Faget har helt givet en meget stor historisk og kulturel baggrund. Det var før, man indførte jura som universitetsuddannelse. Men man må gøre sig klart, at menneskelivet er begrænset i tid, og ved en videregående uddannelse må det være et grundlæggende krav, at faget tilfører undervisningen noget virkelig væsentligt.

Dansk Folkeparti er positive over for forslaget, men vi ønsker, at der bliver en mere indgående og en dyberegående udvalgsbehandling, før vi tager endelig stilling.

Dorit Myltoft (RV):

Intentionen bag forslagsstillernes tanker om at genindføre et filosofikum ved de lange videregående uddannelser er egentlig ganske sympatisk. Der er behov for, at man på studier, der er præget af stærk specialisering, evner at se ud over egne snævre faggrænser og lærer at sætte sit fag i forhold til omverdenen. En god, solid portion almen dannelse er altid gavnlige.

Spørgsmålet er imidlertid, om det er den rigtige model, forslagsstillerne foreslår. Der var trods alt fornuftige grunde til, at det i sin tid blev afskaffet. Hvis filosofikum skal indføres som et selvstændigt, obligatorisk fag af et helt semesters varighed på alle videregående uddannelser, uden at den samlede studietid forlænges, forudsætter det jo, at det sker på bekostning af andre discipliner, og det er ikke det, der er behov for.

Det Radikale Venstre ser gerne, at en slags modernisering eller nyfortolkning af det gamle filosofikum gennemtænkes og indføres i en fagrelateret form. Det er nemlig ikke alle uddannelser, hvor en filosofisk fagdel er lige påkrævet. Derimod kunne der være god fornuft i at indføre en videnskabsteoretisk uddannelsesdel, der sætter fagets nuværende arbejdsmetoder i forhold til omverdenen, og belyser fagets egen idéhistoriske baggrund, på de fag, hvor det mangler, og hvor det kan gøres inden for de nuværende studierammer.

Det Radikale Venstre kan derfor ikke støtte beslutningsforslaget, men vi vil interesseret afvente resultatet af det arbejde, som universiteterne allerede har sat i gang efter aftale med undervisningsministeren.

Søren Kolstrup (EL):

Enhedslisten kan tilslutte sig nogle af de intentioner, der ligger bag det fremsatte forslag. Jeg

skal først præcisere, hvor jeg mener, forslagsstillerne er på rette spor, og til sidst markere, hvor jeg mener, de havner i en smalsporet tankegang.

At enhver universitetsstuderende skal gennemgå et grundlæggende forløb i filosofikum spændende fra filosofihistorie til videnskabsteori kan vi umiddelbart støtte. Noget sådant gør man på nogle institutter, på andre institutter er videnskabsteori og filosofihistorie næsten fraværende eller yderst sporadisk.

Vi hæfter os ved forslagsstillernes betragtning om, at der skal være en vis ensartethed i faget på de enkelte læreanstalter, ligesom faget bør bestå af en almen del, og så kommer det: Og en del, der er integreret i selve faget. Det sidste er afgørende for Enhedslisten.

Succesen med obligatorisk filosofikum består jo netop i, at det ikke blot bliver indført som en ny selvstændig disciplin på linje med en række andre discipliner, som man så kan gå til eksamen i og få en karakter for, men at det bliver en integreret del af det faglige studium, dvs. noget, man skal bruge løbende under studiet, når man går til eksamen i andre discipliner, når man bliver undervist, og ikke mindst når man foretager selvstændige undersøgelser.

Skal filosofikum leve op til sin egentlige intention, nemlig at skabe kritiske, reflekterende individer, er det vigtigt, at der gives rum herfor. Det fordrer tid, og det fordrer fagintegration. De studerende har ikke mindst i de stærkt erhvervsrettede studier som lægestudiet og jurastudiet behov for at overveje deres fags funktion i samfundet, herunder dets relation til den eksisterende magtorden og det eksisterende klassesamfund.

Der er to linjer i forslaget, som Enhedslisten klart må vende sig imod, nemlig at filosofikum indføres inden for rammerne af de eksisterende udviklingskontrakter og udviklingspuljer. Det står vi uforstående over for. Hvis forslaget netop skal medvirke til at styrke de lige muligheder på de forskellige institutioner, samtidig med at man fastholder deres forskelligartethed, så forekommer det os at være vigtigt, at det ikke indskrives specielt i udviklingskontrakter. Enhedslisten vender sig imod denne styringsmekanisme.

Hvis Enhedslisten skal medvirke til at støtte forslaget, er der tre forhold, som for os er afgørende:

Det første er, at afsnittet om udviklingskontrakter fjernes. Det andet forhold er, at filosofi-

kum først og fremmest bliver noget, som anvendes løbende under studiet.

For det tredje, at det præciseres, at filosofikum ikke alene skal forstås som et redskab, men også som et åndehul, der kan give mulighed for refleksion og evne til at gennemskue sit fags funktion i samfundet, herunder dets rolle i den sociale og magtmæssige orden i samfundet. Er forslagsstillerne indstillet på at medvirke til at drøfte de sidstnævnte tre forhold, jamen så vil vi gerne medvirke til yderligere at drøfte forslagets fremme.

(Kort bemærkning).

Gitte Lillelund Bech (V):

Bare et enkelt opklarende spørgsmål til hr. Søren Kolstrup: Hvorledes påtænker hr. Søren Kolstrup så at kunne finansiere indførelse af et filosofikum, hvis det ikke netop skulle være inden for de eksisterende udviklingskontrakter?

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Vi mener jo, at ressourcerne ligger der, hvad enten de er inden for udviklingskontrakterne eller ikke er inden for udviklingskontrakterne. Det er jo blot en styringsmekanisme.

Så vi siger nej tak til styringsmekanismen, men vi siger selvfølgelig ja tak til de midler, der ligger der. Vi vil blot have dem organiseret på en anden måde.

Tom Behnke (FRI):

I Frihed 2000 finder vi det relevant og positivt, at der er filosofikum på nogle uddannelser. Man kunne måske indvende, at de studerende allerede i forvejen har rigeligt at se til, og skal de nu have et fag mere oveni, bliver det så ikke bare mere kaotisk, og skal man så ikke bare bruge længere tid på studiet?

Det tror vi faktisk ikke. Vi tror, at med en hensigtsmæssig tilrettelæggelse vil filosofikum kunne gøre det nemmere at tilegne sig viden i de andre fag, man skal igennem. Så vi tror faktisk, at det også kan medvirke til at være en hjælp til, at man får en større forståelse for det studium, man er i gang med, at det dermed giver en større helhed, og at man dermed nemmere og hurtigere kan komme igennem sit studium. Vi er i hvert fald af den overbevisning, at det er vigtigt.

Spørgsmålet er så, hvordan det skal være. Skal det være som i dag, hvor det er helt frivilligt, om man har det, og hvor det er nogle få

steder, man har det? Eller skal det være den meget firkantede løsning, som Venstre lægger op til? Det er vi nok heller ikke så indstillet på at støtte direkte i en uændret form.

Nu er der jo tale om et beslutningsforslag og ikke et lovforslag, og deri ligger forskellen jo netop, for her er der en hensigtserklæring, som man kunne vælge at stemme for. Der kunne måske blive et flertal for den, og så er den vedtaget, hvorefter ministeren så skal til at gøre et eller andet i den anden ende.

Men allerede på nuværende tidspunkt er der jo grund til at ønske fru Gitte Lillelund Bech tillykke, for ministeren har jo allerede i sin indledning tilkendegivet, at uanset om beslutningsforslaget bliver vedtaget eller ikke bliver vedtaget, så har ministeren samlet bolden op og er klar til at spille bolden videre, så beslutningsforslaget er med andre ord vedtaget allerede inden førstebehandlingen. Og det er jo egentlig rart at vide, at ens forslag på den måde er blevet vedtaget.

Det, der så selvfølgelig er vigtigt, er at holde lidt øje med, hvad der kommer ud af ministerens overvejelser, for det, jeg kan forstå ministeren vil, er at få belyst omfanget af, hvor meget der egentlig er af filosofikum i dag på de lange videregående uddannelser, hvad behovet er, og hvordan man laver en struktur, hvor man kan få det passet ind i undervisningen.

Der er ingen tvivl om, at det formentlig på nogle uddannelser er vigtigere at have filosofikum end på andre, ligesom timetallet formentlig vil kunne svinge ganske meget fra den ene uddannelse til den anden. Og her har vi i Frihed 2000 den opfattelse, at det bør man i hvert fald imødekomme. Der er jo ingen grund til at lave så firkantede regler, at alle studerende, uanset hvad de studerer, skal have så og så mange timer i de og de måneder af året, og det skal – havde jeg nær sagt – være på det og det klokkeslet på dagen, man skal modtage undervisning. Det er der jo ingen grund til. Så ja til den fleksibilitet, som ministeren også lagde op til.

Der var et tilsagn fra ministeren om, at det her bliver der set på, og at der simpelt hen kommer en indstilling fra ministeren om filosofikum i løbet af kort tid. Det glæder vi os til, og tillykke til forslagsstillerne.

Gitte Lillelund Bech (V):

Baggrunden for forslaget er en stigende interesse for at forstå det videnssamfund, som vi er en

del af, og det er også et ønske om at styrke den tværfaglighed, som vi i højere og højere grad ser inden for universitetsverdenen.

Venstre mener jo altså, at filosofikum kunne være et godt instrument til at kunne forholde sig kritisk til videnskab, information og omverdenen. Filosofikum skal være redskabet, der kan sætte tingene i perspektiv. Derudover kan vi styrke den enkeltes evne til fordybelse, og endelig vil de studerende opnå en større forståelse af deres samtid og de historiske traditioner, som den enkelte videnskab og de enkelte fag er del af. Den studerende får simpelt hen overblik over sin egen videnskab. Jeg tror i øvrigt også, at filosofikum kunne være med til at styrke forskningen og som nævnt tværfagligheden på universiteterne.

Tværfaglighed forudsætter faglighed, i hvert fald i min verden, og derfor skal filosofikum placeres som et selvstændigt fag i midten af universitetsstudiet. Herved bliver det muligt at forholde sig til filosofiske, videnskabsteoretiske og videnskabsetiske spørgsmål på en basis af allerede etableret faglig indsigt. Vi taler altså heller ikke om en tro kopi af et filosofikum, som blev afskaffet fra universiteterne i starten af 1970'erne.

Spørgsmålet om længden af faget kan diskuteres. Det vigtigste er, at faget matcher det pågældende studium.

Indholdet i filosofikum skal bestemmes af uddannelsesinstitutionerne selv. Der er jeg enig med ministeren, eller ministeren er enig med mig, men vi synes, det er vigtigt, at der sikres en vis ensartethed i faget, fordi vi meget gerne vil sikre muligheden for meritoverførsel. Ensartetheden kan opnås ved at opstille mål for, hvad den enkelte studerende skal få ud af filosofikum.

Noget af det, som vi har kigget på undervejs i overvejelserne om beslutningsforslaget, er bl.a., hvordan man gør det på forskellige universiteter, og både på Københavns Universitet, på Handelshøjskolen i København og på Aarhus Universitet har man netop de her overvejelser om at sætte fokus på videnskab, på de historiske og de etiske sammenhænge og på baggrunden for nutidens forskning.

Jeg har altså også kunnet konstatere gennem pressen, at der er mange i den danske universitetsverden, der er meget positivt stemt over for beslutningsforslaget, og derudover ved jeg

jo, at man diskuterer teknosofikum og metodikum som andre muligheder for fag, der kunne styrke videnskaben.

Jeg hilser det meget velkomment, at den socialdemokratiske ordfører er fuldstændig enig i intentionerne med forslaget, og det lyder for mig, som om det alene er et spørgsmål om at få strukturen på plads, så den matcher de nuværende studiestrukturer og de enkelte fag. Jeg forstår også, at den socialdemokratiske ordfører er meget interesseret i at sikre meritoverførsel.

Derudover vil jeg takke SF's ordfører for tilslutning til forslaget, og jeg vil sige, at jeg er fuldstændig enig i de begrundelser, som SF's ordfører kommer med, og jeg er meget glad for de kommentarer, der kom om fokus på det videnskabelige. Det er præcis det fokus på det videnskabelige, og altså ikke et nyt basisår, som vi har lyst til at indføre på universiteterne.

Der er faldet mange positive ord om forslaget eller specielt om intentionerne i forslaget. Det hilser jeg velkomment, og jeg vil slutte med at kvittere for debatten.

Jeg vil også kvittere for ministerens interesse og åbenhed over for en genfortolkning af filosofikum. Selv om ministeren umiddelbart afviser det konkrete beslutningsforslag, så synes jeg da, at det er positivt, at ministeren har igangsat den her afklaring af eksisterende modeller for et fornyet filosofikum. Jeg har set et enkelt pip i aviserne om dette, men nu har vi jo så fået det bekræftet fra Folketingets talerstol.

Jeg vil også sige, at jeg håber, at ministeren har tænkt sig at inddrage Folketingets Uddannelsesudvalg på lige fod med universiteterne i debatten om dette fag, sådan at vi kan få sikret den helhedsvidenskabelige forståelse, som jeg tror vi alle sammen er enige om, på alle universitetsstudierne.

Alt i alt tror jeg faktisk ikke, at ministeren og regeringen er så langt fra Venstre i det her spørgsmål, og jeg vil da sige, at fra Venstres side bidrager vi derfor meget gerne med ideer til og konstruktiv dialog om struktur, indhold og finansiering. Jeg synes, det er vigtigt, at vi har det på dagsordenen, og vi vil selvfølgelig fra Venstres side følge op på, hvordan det går i ministeriet.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):
Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 22. marts 2000, kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den dagsorden, der er opslået i salen.

Mødet hævet kl. 17.09

Meddelelser fra formanden

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):
Der er ikke mere på dagsordenen.